

Наукова конференція, присвячена 120-річчю від дня народження Миколи Куліша

Лідія Бондаренко,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри українського літературознавства

Херсонського державного університету

У статті автор повідомляє про результати Всеукраїнської наукової конференції "Микола Куліш і Розстріляне Відродження", що відбулася 20—21 грудня 2012 р. у Херсонському державному університеті.

Ключові слова: конференція, Микола Куліш, Розстріляне Відродження.

Наприкінці 2012 р. виповнилося 120 літ від дня народження Миколи Куліша. Цей драматург зі світовим ім'ям, талант якого на початку ХХІ ст. розкривається новими гранями, народився у с. Чаплинка на Херсонщині. Наукова громадськість краю долучилася до вшанування пам'яті свого видатного земляка. 20—21 грудня 2012 р. у Херсонському державному університеті відбулася Всеукраїнська наукова конференція "Микола Куліш і Розстріляне Відродження". Її організатори — кафедра українського літературознавства Херсонського державного університету і Таврійська фундація (Осередок вивчення української діаспори).

У конференції взяло участь 140 науковців: доктори, кандидати наук, докторанти, аспіранти, пошукувачі з Бердянська, Вінниці, Дніпропетровська, Запоріжжя, Києва, Николаєва, Одеси, Рівного, Сімферополя, Сум, Харкова, Херсона, Ялти та інших міст України.

На обговорення виносилися такі питання:

- М. Куліш і представники Розстріляного Відродження;
- М. Куліш і народна творчість;
- драматична, публіцистична, прозова спадщина письменника;
- мовна майстерність М. Куліша та митців Розстріляного Відродження;
- проблеми художнього перекладу творів М. Куліша та письменників Розстріляного Відродження;
- методика вивчення творів М. Куліша і його сучасників у ВНЗ та школі.

Учасники конференції ознайомилися з експозицією матеріалів, пов'язаних з ім'ям М. Куліша, що зберігаються у фондах Херсонського обласного державного архіву. У залі пленарного засідання співробітники цієї установи провели екскурсію для студентів факультету філології та журналістики. Також присутні переглянули фрагмент кінофільму про життєвий і творчий шлях драматурга.

Відкрив роботу конференції декан факультету філології та журналістики Херсонського державного університету, доктор філологічних наук, професор В.П. Олексенко. Учасників конференції привітали проректор із наукової роботи ХДУ, доктор педагогічних наук, професор В.Л. Федяєва та начальник відділу обласного управління освіти Херсонської обласної державної адміністрації Г.І. Литвиненко.

На пленарному засіданні конференції було представлено доповіді докторів наук, професорів О.Д. Турган "Діалектика традиційних і новаторських видовищних форм у поезії драм М. Куліша", М.І. Пентиліук "Розмовна лексика та "мовні покручі" у п'єсі Миколи Куліша "Мина Мазайло", В.П. Олексенка "Функційно-семантичні особливості онімів у драматичних творах М. Куліша", Я.Ю. Голубородька "Проза М. Куліша: особливості творчого ноєсису", кандидатів філологічних наук, доцентів Л.О. Бондар і В.С. Загороднюка.

Зокрема, у доповіді голови Херсонської філії Національної спілки письменників України В.С. Загороднюка "Мистецький та громадянський суверенітет Миколи Куліша" творча спадщина драматурга розглядалася як орієнтир для утвердження морально-етичних, мистецько-духовних та державотворчих цінностей.

У роботі пленарного засідання також взяла участь старший науковий співробітник, завідувач літературного відділу Херсонського обласного краєзнавчого музею Г.Г. Мартиненко. За допомогою презентації вона представила матеріали про життя і творчість М. Куліша, що знаходяться в експозиції та музейних фондах. Учасники конференції мали змогу побачити фотографії оleshківського періоду, світлини з родинного архіву сина драматурга, з яким співробітники музею довгий час підтримували зв'язки. Володимир Куліш передав ці матеріали у 1992 р. колишній завідувачці відділу Олені Марущак під час відвідин нею Каліфорнії. На цих світлинах — онук драматурга Микола Володимирович, правнук Богдан Миколайович, могила дружини письменника Антоніни Куліш (уродженої Невель) та ін.

На конференції працювало чотири секції. У першій розглядалися актуальні проблеми сучасних літературознавчих досліджень спадщини М. Куліша: описативний і нарративний первні в структурі ремарок М. Куліша (Т.В. Гребенюк), "Патетична соната" на перетині семіотичних систем (традиційнообразні структури) (Ю.А. Ганошенко), Микола Куліш у стереоскопії самовбивства-жесту *homo feriens* Миколи Хвильового (Г.І. Хоменко), мистецька проблематика в епістоляріях Б. Грінченка та М. Куліша (М.М. Чорна), авантюрні елементи у творах Миколи Черняхівського та Миколи Куліша (Л.Д. Корівчак), міфологема місяця в драматургії Миколи Куліша (Т.О. Цепкало), сакральний і профанний простір у "селянській трилогії" Миколи Куліша (В.М. Школа), Микола Куліш та Іван Дніпровський: діалог крізь час (Т.М. Трофименко), образ Миколи Куліша в повісті Ніни Бічурі "Десять слів поета" (Н.І. Сидоренко), неоготика в творчості Миколи Куліша та Галини Пагутяк (Г.І. Бокшань), міленарний міф у творчості М. Куліша (Т.В. Бахтіарова), Микола Куліш в оцінці Олесь Гончара (В.В. Галаган), гендерний аспект у характеристиці жінки-націоналістки (образ Марини Ступай-Ступаненко за драмою М. Куліша "Патетична соната") (В.О. Романенко) та ін. Зокрема, А.В. Демченко розкрила особливості урбаністичного хронотопу в драмах "Народний Малахій" та "Патетична соната". На думку дослідниці, географічні хронотопи міст із домінантою України становлять у цих творах М. Куліша своєрідний центр оповіді. Г.В. Немченко у доповіді "До питання про особливості творення жіночих характерів у п'єсах Миколи Куліша та Івана Дніпровського" зосередила увагу на жіночих постатях у творах М. Куліша "Патетична соната", "97", "Комуна в степах" і у п'єсах І. Дніпровського "Яблуневий полон", "Любов і дим",

виділила спільні та відмінні риси. Аналіз особливостей творчого осмислення постаті драматурга в поезії земляка здійснила Н.Д. Чухонцева. У доповіді "Образ Миколи Куліша у творчості Миколи Братана" дослідниця на матеріалі віршів "Повернення", "Пам'яті Миколи Куліша", "Доля" та драматичної поеми "Шоста заповідь" переконливо доводить, що саме аура рідного краю великого митця надихнула його земляка на такі емоційно наснажені рядки. І.В. Немченко присвятив свій виступ розгляду дитячих мотивів у творчості драматурга. На прикладі творів "97", "Комуна в степах", "Прощай, село", "Хулій Хурина" дослідник зробив аналіз художнього змалювання автором дитячих доль на тлі пореволюційної розрухи і голоду.

Робота другої секції була присвячена з'ясуванню особливостей мовної палітри творів М. Куліша. Обговорювалося широке коло питань: проблема відродження української мови у творах М. Куліша (О.А. Копусь), глютонімічна номінація у текстах національної художньої літератури (на прикладі творів М. Куліша) (Л.І. Прокопенко), термінологія в період українізації (на матеріалі творів Миколи Куліша) (Ж.В. Красножан), функції ремарок у п'єсі "Мина Мазайло" М. Куліша (Г.М. Гайдученко), лексичні особливості комедії-фарсу "Хулій Хурина" Миколи Куліша (О.П. Карабута), художні асоціації в лінгвокогнітивному моделюванні текстового концепту (на прикладі творів М. Куліша) (О.А. Кучерява), мовна гра у творах М. Куліша (Н.Ф. Босак), фразеологізми як засіб художнього зображення у творах М. Куліша (Т.О. Євтушина), структурно-семантичні типи порівняльних конструкцій у творах М. Куліша (О.І. Марчук), фразеологізми на позначення рівня інтелекту людини (на матеріалі творів Миколи Куліша) (А.П. Дюська), проблема лакунарності у процесі міжкультурного спілкування (Г.В. Фінчук), когнітивні аспекти термінопоняття "людина" у творчості Миколи Куліша (В.Г. Сухенко), синтаксичні особливості п'єси "Патетична соната" (С.М. Климович), тропейні засоби в п'єсі "Народний Малахій" Миколи Куліша (С.А. Мартос), фрейм "відчуття" у творах М. Куліша (І.В. Гайдаєнко), мова п'єси М. Куліша "97" (В.І. Тихоша), стилістичні функції просторічної лексики у п'єсах Миколи Куліша (Л.В. Власенко) та ін. Т.Г. Окуневич у своїй доповіді "Онімний простір творів М. Куліша" розглянула антропонімікон творів драматурга, виявила особливості побудови та семантичного навантаження антропонімів у художньому тексті, подала схему антропонімічного апарату творів "Мина Мазайло" і "Патетична соната".

Учасники третьої секції обговорили питання про внесок М. Куліша у розвиток української публіцистики: "Микола Куліш і періодика 20—30-х років ХХ ст." (Ю.В. Датченко), "Публіцистика Миколи Куліша (на матеріалі нарисів "В детском доме", "В немецких колониях", "По весям и селам)") (Т.Л. Коваль), "Змалювання подвійної політики більшовиків у галузі національного питання у полемічній статті Миколи Куліша "Критика чи прокурорський допит" (В.І. Царенкова), "Редакторська діяльність Миколи Куліша (на матеріалі газети "Червоний шлях" (1925 р.), журналу "Червоний шлях", 1926—1928 рр.)" (О.В. Рембецька), "Публіцистична діяльність Миколи Куліша в журналі "Червоний шлях" та альманасі "Літературний ярмарок" (Н.В. Орлова) і компаративні аспекти творчого доробку М. Куліша: ""Пігмаліон" Бернарда Шоу та "Мина Мазайло" Миколи Куліша як "філологічні водевілі" (Л.Г. Радо-

чинська), "Твори М.Куліша в перекладах англійською мовою" (О.В. Ніколенко), "Неоміфологізм у п'єсах "Назад до Муфасаїла" Б. Шоу і "Народний Малахій" М. Куліша" (Ю.О. Омельчук), "Невербальні засоби образотворення у п'єсах М. Куліша й О.Г. Арно" (В.В. Засименко), "Творчість М. Куліша в англомовній літературній критиці" (С.М. Дьяченко) та ін.

У виступах учасників четвертої секції були порушені актуальні проблеми методики вивчення творів М. Куліша у школі та ВНЗ: "Міжпредметні зв'язки під час вивчення творчості М. Куліша" (Л.Г. Бондаренко), "Формування життєвих цінностей студентів на заняттях з ділової української мови (на прикладі п'єси "Мина Мазайло" Миколи Куліша)" (Н.І. Чабан), "Інноваційні методи вивчення життєвого і творчого шляху М. Куліша на уроках літератури рідного краю" (В.М. Шеховцова), "З досвіду вивчення мови комедії "Мина Мазайло" М. Куліша на уроках української мови" (К.А. Лисюк), "Шляхи аналізу та інтерпретації драматичних творів М. Куліша школярами та студентами-філологами: порівняльний аспект" (І.А. Хижняк), "Компетентнісний підхід до вивчення української прози ХХ ст. (на матеріалі творів Григорія Косинки та Григора Тютюнника)" (А. Соколовська) та ін. У матеріалі О.М. Куцєвол "Художня рецепція творчої постаті Миколи Куліша в українській поезії як засіб вивчення життєпису митця" розкривається методика використання творів "поетичної критики" в процесі вивчення життя і творчості письменника на концептуальних засадах рецептивної естетики. Дослідниця доходить висновку, що використання зразків "поетичної критики" в шкільній літературній освіті утворює нові зв'язки в полілозі "письменик — учитель — учень", робить його більш наповненим, оригінальним, емоційно наснаженим та незабутнім, сприяє спілкуванню молоді української генерації третього тисячоліття з творами національної літератури та особистями їх авторів.

У рамках конференції також відбулася презентація збірки п'єс М. Куліша, що вийшла в Херсоні у 2012 році за підтримки голови обласної державної адміністрації М.М. Костяка. Видання здійснене до 120-ліття від дня народження драматурга. Це шоста книга із серії "Літературні скарби Херсонщини", до якої увійшли твори "Мина Мазайло", "Маклена Граса", "Патетична соната", "97", "Народний Малахій" із передмовою В.С. Загороднюка. Відкривається збірка віршем відомого поета Херсонщини Миколи Братана "Повернення":

*Як довго степ чекав
на цю хвилину,
І небеса, і води Сиваша...
Здолавши смуток, порадій,
Чаплино,
З повернення Миколи
Куліша...*

Книга цікава ще й тим, що на її сторінках розміщені фотографії з вистав Херсонського обласного музично-драматичного театру, що носить ім'я М. Куліша: "Комуна в степах" (1985), "Кошмарні сновидіння Херсонської губернії" (1989), "Отак загинув Гуска" (1992), "Мина Мазайло" (2007).

На підсумковому пленарному засіданні учасники конференції узагальнили результати роботи та накреслили перспективи подальших досліджень.

В статье автор сообщает о Всеукраинской научной конференции "Николай Кулиш и Расстрелянное Возрождение", которая состоялась 20—21 декабря 2012 г. в Херсонском государственном университете.

Ключевые слова: конференция, Николай Кулиш, Расстрелянное Возрождение.

The author of the article tells us about the results of the Ukrainian scientific conference "Mykola Kulish and Executed Renaissance" which took place on the 20—21st of December in 2012 at Kherson State University.

Key words: conference, Mykola Kulish, Executed Renaissance.